

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Проблеми та перспективи діяльності податкових органів у зарубіжних країнах постійно обговорюються, адже практика застосування контрольних дій у зарубіжних країнах надзвичайно цікава та корисна. Проте, не зважаючи на актуальність даного питання, все ще залишаються невирішені проблеми, а дослідження і вивчення досвіду зарубіжних країн може реально допомогти й українській податковій системі при удосконаленні діяльності податкових органів.

Ці питання досліджували такі українські вчені, як Г. В. Василевська, А. І. Крисоватий, Л. А. Савченко, Т. В. Сараскіна, О. І. Степанюк, Т. О. Проценко, О.Б. Пугаченко та інші.

Останні десятиліття в найбільш економічно розвинених країнах світу часто називають періодом «податкового вибуху». Вирішення складних соціальних проблем, фінансування великомасштабних загальнонаціональних програм, забезпечення ефективного функціонування інститутів влади і основних державних структур викликали стійку тенденцію постійно зростаючого втручання держави в господарське життя, яке здійснюється, зокрема, через жорстку податкову політику і удосконалення системи збору податків [1, с. 146].

У багатьох країнах співпраця з органами контролю відбувається за рахунок вдосконалення взаємовідносин платника податків та податкових органів. Більшість країн, які мають розвинуте податкове адміністрування прийшли до висновку, що на підвищення законослухняності платників податків, добровільну сплату ними податків і в кінцевому рахунку на податкові надходження позитивно впливає побудова податкових правовідносин на основі таких принципів: рівноправності і балансу прав, обов'язків сторін; відповідність засобів поставленим цілям; невідворотність покарання.

Також, за рахунок роботи над правовою грамотністю та інформованістю суспільства, впровадження на рівні громадянського обов'язку в свідомість громадян виконання податкових зобов'язань, зростає рівень добровільного дотримання податкового законодавства.

Стандарт обслуговування платників податків Служби внутрішніх доходів Ірландії гарантує: послідовність, справедливість і конфіденційність; ввічливість і люб'язність у спілкуванні; достовірність інформації та право платника податків на скарги, перевірки і апеляції. Хартія прав платників податків податкової служби Австралії проголошує неупередженість спілкування, перевірку дій служби, пояснення прийнятих рішень, чесність і професіоналізм у веденні справ. За кордоном підвищена увага приділяється створенню умов, за яких зростає рівень добровільного дотримання платниками податків податкового законодавства. На думку фахівців податкових органів Швеції, добровільна сплата податків досягається за рахунок: налагодженого апарату контролю, довіри платників податків, введення доступних для розуміння правил оподаткування. У Великобританії, крім принципів справедливості, сприяння та ясності, особлива увага приділяється якості обслуговування платників податків. У Бельгії, за бажанням платника податків, податкові органи допомагають йому визначити перелік податків та платежів, які йому необхідно сплачувати. В Україні ж платник податків повинен самостійно визначати, які податки та платежі, відповідно до законодавства він має сплачувати. Це в свою чергу доволі часто призводить до ситуації, коли сумлінному платнику податків призначаються штрафні санкції, що викликає у платника податків почуття несправедливості та недовіру до податкової служби [2].

Однією з поширених форм діяльності податкових органів в іноземних податкових системах є інститут попереднього податкового регулювання. Його суть полягає в узгодженні між платником податків та податковим органом податкових наслідків угод, питань ціноутворення, розподілу прибутку, інвестиційних проектів та інших господарських операцій до їх фактичного здійснення. Такі відносини в західноєвропейських країнах

оформляються у формі укладення податкових угод та отримання індивідуальних консультацій. У Франції фіскальний рескрипт, згідно з положеннями Зводу фіскальних процедур, дає платнику податків право направити у фіскальний орган запит про правомірність планованої операції. Таким чином, він використовує право отримати податкову консультацію до укладення контракту. Аналогічна процедура відбувається в США, реалізація якої відбувається двома способами: 1) тлумачення публікуються податковим органом нормативних актів; 2) письмові відповіді податкового органу платнику податків, який звернувся з попереднім запитом по угоді, яку він має намір укласти. В Ізраїлі можна звертатись за консультацією до укладання угоди, під час і після її здійснення, при цьому головною умовою є подання прохання про податкове вирішення до терміну здачі річного звіту. У Німеччині процедура рескрипту обмежується консультуванням платників податків з питань оподаткування заробітної плати, митних зборів чи оцінки фактичних ситуацій у зв'язку з проведенням фіскального контролю. Висновок податкових угод можна розглядати як певну гарантію в стосунках платника податків та держави, а їх відсутність може перетворити податковий контроль в інструмент свавілля і важіль тиску на сумлінного платника податків [3].

В Європі активно функціонує Європейська організація податкових адміністрацій (ЄОПА), (анг. The Intra-European Organization of Tax Administration, IOTA) – міжурядова міжнародна організація, заснована на членстві податкових адміністрацій. Членом ЄОПА може бути тільки податкова адміністрація. У ЄОПА існує два види членства – повноправне членство та асоційоване. Повноправним членом ЄОПА може бути податкова адміністрація країни, офіційно визнаної Організацією Об'єднаних Націй, розташованої в європейському регіоні, що включає держави навколо Чорного моря і держави в західній частині Каспійського моря, починаючи з Азербайджанської Республіки і Республіки Вірменія на півдні і закінчуючи Російської Федерацією на півночі. Асоційованим членом ЄОПА може бути податкова адміністрація країни, офіційно визнаної ООН, розташованої за межами європейського регіону. Україна також є членом ЄОПА.

Участь України у Європейській організації податкових адміністрацій, дозволяє обмінюватись досвідом із провідними податковими адміністраціями Європи та сприяє співпраці вітчизняних податкових органів із зарубіжними колегами. Для вдосконалення податкового контролю в Україні Практику діяльності податкових органів і методи податкового контролю зарубіжних країн, можна сміливо використовувати. Позитивною рисою вже є те, що останнім часом збільшилась кількість контактів між податковими органами України та відповідними органами зарубіжних країн. Це призведе до обміну досвідом вітчизняних та закордонних працівників податкових органів, виявлення позитивних рис та впровадження їх у діяльність органів ДФС України.

Література:

1. Степанюк О.І. Відповідальність юридичних осіб за податкові правопорушення / Олександр Іванович Степанюк. – Тернопіль, 2001р.
2. Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id.
3. Tax Dispute Resolution: International Best Practicles.– N.s., KPMG International Cooperative, 2010 –2011pp.
4. Web-представництво Європейської організації податкових адміністрацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iota-tax.org/>.